

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۰/۱۰

تاریخ پذیرش: ۹۲/۰۹/۱۰

بررسی عوامل اقتصادی و کالبدی در ایجاد تعارضات حاصل از الحاق روستا به شهر (نمونه موردی شهر اسلامشهر)

نغمه محمدپورلیما

دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

دکتر علی نوری کرمانی

استادیار گروه جغرافیا دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

فرشید عالیزادمیناآباد

دانش آموخته کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

چکیده

طوری که در سال ۱۹۵۰ میلادی ۷۰ درصد (۱.۷۷ میلیارد نفر) از کل جمعیت جهان در روستاها و ۳۰ درصد (۷۵۰ میلیون نفر) در شهرها سکونت داشته اند. اما در سال ۲۰۰۰ این نسبت ها به ترتیب به ۵۳ و ۴۷ درصد تغییر یافته اند. همچنین در کشورهای در حال توسعه در همین مقطع زمانی نسبت جمعیت روستایی و شهری از کل جمعیت به ترتیب از ۸۲.۴۶ و ۱۷.۵۴ درصد در سال ۱۹۵۰ به ۶۰ و ۴۰ درصد در سال ۲۰۰۰ تغییر پیدا کرده است (UNP؛ 2002). در برخورد اولیه با اطلاعات و ارقام مربوط به جمعیت شهرنشین در ایران به دو دوره متمایز بر می خوریم: دوره اول که از دهه ۱۳۰۰ آغاز می شود و به اصلاحات ارضی دهه ۱۳۴۰ ختم می گردد؛ و دیگری شهرنشینی پس از اصلاحات ارضی که از دهه ۱۳۴۰ آغاز می گردد و تا به امروز ادامه می یابد. (در دوره اول رشد شهرنشینی سالانه به طور متوسط ۲/۶۵ درصد بوده است و در دوره دوم به ۴/۴۲ درصد رسیده است) (حامیان، ۱۳۸۸؛ ۲۱).

تأیید از سال ۱۳۳۵ توسعه شهرنشینی در ایران روند متعادلی داشت. براساس بازسازی های آماری، در آغاز

یکی از اثرات فرآیند شهرگرایی شتابان، رشد فزاینده تعداد شهرها و همچنین تبدیل مراکز روستایی به نقاط منفصل شهری است؛ که با بر هم زدن تعادل توزیع فضایی جمعیت و برنامه ریزی، آسیب های اجتماعی وسیعی از آن مترتب است. این پژوهش که به روش توصیفی تحلیلی و با استفاده از مطالعات اسنادی و میدانی وسیع از جمله تکمیل ۲۲۰ پرسشنامه خانوار در روستای شاطره و شهر اسلامشهر انجام پذیرفته، تأثیر عوامل اقتصادی و کالبدی در ایجاد تعارضات حاصل از الحاق مورد بررسی قرار داده و مشخص می سازد عوامل اقتصادی و کالبدی روستای شاطره و شهر اسلامشهر دارای تفاوت معناداری است و به عنوان عوامل موثر در ایجاد تعارضات ناشی از الحاق نقاط روستایی به محدوده شهر محسوب می گردد.

کلید واژه: محدوده شهر، عوامل کالبدی، عوامل

اقتصادی، اسلامشهر، شاطره

مقدمه

روند تحولات جمعیتی سکونتگاه های انسانی در نیم قرن اخیر گواهِ بر کاهش نسبت جمعیت روستا به شهر است، به

بتوان پس از بررسی تمامی عوامل مرتبط، نظام برنامه ریزی مدون و مبتنی بر اطلاعات دقیق را ایجاد نمود.

طرح مساله

بر اساس تحقیقی که در سال ۱۹۷۶ صورت گرفته و در سال ۱۹۷۷ توسط سازمان ملل متحد منتشر شده، ۷۱ کشور از ۱۱۴ کشور در حال توسعه بر این عقیده بوده اند که توزیع فضایی جمعیت آنها غیرقابل قبول بوده و از این رو به اصلاحات اساسی برای ایجاد تغییرات قابل توجه در توزیع فضایی و جابجایی داخلی جمعیت پرداخته اند. ۲۰ درصد کشورها بر این عقیده بوده اند که نحوه ی توزیع جمعیت در کشورشان تا حدی غیرقابل قبول بوده و در خور مداخله و سیاستگذاری است. (Arijta, 1999, 54).

از گذشته تا به امروز، در تمامی تمدن ها یا کشورها، شهرنشینی بارزترین نحوه ی تکامل جوامع انسانی به شمار می رود. با ظهور انقلاب صنعتی و با گسترش شتابان شهرها، مخصوصاً متروپل ها، جوامع انسانی ساکن در آنها، با مشکلات عدیده ای روبه رو شده اند. یکی از بارزترین این مشکلات، تمرکز گرایی شدید در یک یا چند شهر و گسیختگی نظام سلسله مراتبی شهری در اکثر کشورها می باشد. (Amy, 2005, 51).

جمعیت مجموعه شهرها از چهار عامل نشأت می گیرد: اول؛ جمعیت مقیم و افزایش طبیعی آن (تفاضل موالید و مرگ و میر) طی مدت معین. دوم؛ مهاجرت هایی که از نقاط دیگر اعم از شهر و روستا و حتی سایر کشورها به شهرها صورت می گیرد. سوم؛ ادغام حومه ها و اقمار شهری به محدوده شهرها و چهارم تبدیل نقاط روستایی به شهر در نتیجه رشد شهری و جاذبه جمعیتی شهرها و در نتیجه فرا رفتن از ضابطه حداقل جمعیت شهری. (امانی، ۲۴، ۱۳۸۰) نتایج بدست آمده از بررسی داده ها و آمارهای موجود کشور نشان دهنده افزایش سریع جمعیت ساکن در مناطق شهری و در نتیجه افزایش میزان شهرنشینی در دهه های اخیر بوده است. (حصاری، ۱۳۸۷، ۶۰).

سده بیستم از حدود ۹/۸۶ میلیون جمعیت کشور، اندکی بیش از ۲ میلیون نفر (۲۰/۶ درصد) در ۹۹ نقطه شهری زندگی می کردند. (باریر، ۱۳۶۹، ۳۶) نیم قرن بعد در سرشماری ۱۳۳۵، ۳۱/۴ درصد جمعیت کشور در ۱۹۹ نقطه شهری ساکن بودند. نتایج سرشماری های بعد نیز حاکی از افزایش تعداد شهرها و جمعیت شهرنشین کشور می باشد. به رغم تفاوت های ماهوی در شکل و شیوه پویا شهرنشینی در مناطق مختلف ایران، هر ساله از طریق تبدیل تعدادی از روستاها به شهر، نسبت جمعیت شهرنشین افزایش می یابد. (رهنمایی، ۱۳۸۳، ۲۹).

متناظر چنین وضعیتی و بلکه در ابعاد وسیعتر برای مجموعه شهری تهران اتفاق افتاده است. به طوری که براساس نتایج سرشماری رسمی کشور تصویر کلی وضعیت جمعیتی این منطقه مشتمل بر مولفه های زیر می باشد:

- جمعیت شهر تهران در فاصله سرشماری ۸۵-۱۳۴۵ حدود سه برابر شده است. حال آن که جمعیت پیرامون آن ۶ برابر شده است.

- تعداد شهرهای استان از حدود ۶ شهر در سال ۱۳۴۵ به بیش از ۶۰ شهر در سال ۱۳۸۹ رسیده است.

- جمعیت فعلی تهران حدود ۱۵ میلیون نفر است که در ۱۳ شهرستان پراکنده شده است. (دفتر برنامه ریزی و بودجه معاونت برنامه ریزی استانداری تهران؛ ۱۳۹۰).

این آمار و اطلاعات نشانگر رشد شتابان شهرنشینی در استان تهران و تغییر ماهیت روستاها به خوابگاهی شدن و همچنین تغییر کارکرد از بخش اول اقتصادی به سمت بخش سوم یعنی خدمات است. لذا بررسی دلایل این تغییرات در نوع خود حائز اهمیت است ولی آنچه امروز باعث ایجاد مشکلاتی برای مدیریت شهری شده است عدم وجود برنامه ریزی بلند مدت جهت این تغییرات است. به همین منظور در این پژوهش بر روی دو شاخص اصلی اقتصادی و کالبدی تمرکز گردیده و تاثیر گذاری و تفاوت آن در دو نقطه شهری و روستایی بررسی گشته است تا

الحاق نقاط روستایی به علت تفاوت در برخی از عوامل متعدد نظیر عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، کالبدی و مدیریتی منجر به ایجاد آسیب های متعددی در محدوده شهر و نقاط الحاقی خواهد شد که نیازمند توجه بسیار بمنظور کاهش تعارضات می باشد. برای نمونه مناطق جنوبی و جنوب غربی تهران نظیر اسلامشهر، پاکدشت، رباط کریم و شهریار در طول چهل سال اخیر از یک روستای چند صد نفری به مراکز شهری بزرگ با معضلات عدیده کالبدی- اقتصادی و اجتماعی تبدیل شده اند (کارگر، ۶، ۱۳۹۰).

نقاط روستایی و شهری و تمایز آن ها از هم در کلیه ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و کالبدی نهفته است و جامعه روستایی با بافت قومی و محلی خاص خود در مقابل شهرهای امروزی که در بحران هویت و چندگانگی قرار دارند دارای تفاوت های چشمگیری است. موارد برشمرده در استان تهران بعنوان مهمترین استان کشور بدلیل قرار داشتن پایتخت کشور در آن، محسوس تر می باشد. الحاق نقاط روستایی به محدوده شهری، اخیرا در روند تهیه و تصویب طرح حوزه های شهری استان تهران بصورت چشمگیری گریبانگیر شهرهای این استان گردید. لذا در این پژوهش شهر اسلامشهر، بعنوان یکی از بزرگترین مراکز جمعیتی استان مورد بررسی قرار گرفته است. اسلامشهر با جمعیتی بیش از ۳۰۰ هزار نفر بعنوان یکی از شهرهای مهم استان تهران می باشد که در روند تهیه و تصویب طرح راهبردی- ساختاری حوزه شهری اسلامشهر- رباط کریم، نقطه روستایی شاطره به صورت منفصل به محدوده این شهر الحاق گردیده است. با الحاق صورت گرفته، جمعیتی که تا چندی پیش روستانشین بوده و علاوه بر تفاوت در مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، در خصوص مباحث مدیریتی و کالبدی نیز بصورت مجزا عمل می کردند با یکدیگر تلفیق شدند. با توجه به عدم وجود همخوانی عوامل متعدد مانند اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، کالبدی و

مدیریتی در نقاط جمعیتی شهر و روستا، الحاق نقاط روستایی به محدوده شهرها منجر به ایجاد مشکلات عدیده ای می گردد.

بدین ترتیب با گسترش فضای شهری و تبدیل آن ها به مرکز ناهمگن جمعیتی، اجتماعی و فرهنگی، میزان ناهنجاری های شهری بویژه در نواحی حاشیه ای افزایش می یابد. محیط اجتماعی و مسکونی، ساختارهای نامناسب شغلی، ناکامی اجتماعی و فقر اقتصادی، زمینه بروز آسیب های شهری و رشد بی رویه و لجام گسیخته ناهنجاری ها و نیز گسترش نا امنی اجتماعی را فراهم کرده است. بنابراین شناسایی ساختارهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی به عنوان عامل پدید آورنده این شرایط و نیز ارائه راهکارهای لازم برای رفع نابرابریهای فضایی و اجتماعی از مهمترین مسائل شهری است. (کارگر، ۷، ۱۳۹۰) لذا در این پژوهش با مد نظر قراردادن متغیر های اقتصادی و کالبدی روستای شاطره و شهر اسلامشهر به بررسی تاثیر این دو عامل در ایجاد مشکلات ناشی از الحاق پرداخته شده است.

روش تحقیق و جامعه آماری

در این پژوهش که از نوع توصیفی- تحلیلی است، پس از گردآوری اطلاعات به روش های بررسی و مراجعه به مدارک و اسناد، مشاهده، پرسشنامه، به کمک نرم افزار SPSS تحلیل آماری با استفاده از آزمون آماری T برای گروه های مستقل انجام شد. جامعه آماری در دو بخش به تفکیک شهری و روستایی بصورت مجزا در نظر گرفته شده است که با استفاده از فرمول کوکران با سطح اطمینان ۹۵ درصد و دقت احتمالی ۰.۱ و واریانس ۰.۲۵ حجم نمونه برابر ۹۶ پرسشنامه در شهر اسلامشهر و ۹۲ پرسشنامه در روستای شاطره می باشد که در نهایت ۱۲۰ پرسشنامه در اسلامشهر و ۱۰۰ پرسشنامه در روستای شاطره تکمیل گردید. جهت بررسی پایایی سوالات با استفاده از آلفای کرونباخ سنجیده شده که میزان آن برای متغیر اقتصادی برابر ۰.۸۱۱ و متغیر کالبدی برابر ۰.۸۲۱ بوده است.

اهداف پژوهش

این پژوهش با هدف ارائه راهکارهایی در خصوص حل تعارضات حاصله از الحاق نقاط روستایی به محدوده شهرها به بررسی تاثیر عوامل اقتصادی و کالبدی روستا و شهر در ایجاد مشکلات می پردازد تا از نتایج حاصله برنامه ریزی اصولی صورت پذیرد.

فرضیات پژوهش

فرضیات مورد نظر این پژوهش عبارت است از:

۱. بین عوامل اقتصادی روستای شاطره و شهر اسلامشهر تفاوت معناداری وجود دارد.
۲. بین عوامل کالبدی روستای شاطره و شهر اسلامشهر تفاوت معناداری وجود دارد.

مبانی نظری پژوهش

روستا زیستگاه جماعتی از مردم در خارج از محدوده شهرهاست که با مشخصات جمعیتی معین و به عنوان جامعه ای مستقل و دارای هویت های خاص فرهنگی، تاریخی، اقلیمی، جغرافیایی و اقتصادی با اتکا بر نظام های رهبری و مدیریت محلی خود عرصه فعالیت های کشاورزی است. قدمت موجودیت روستا از ابتدای مدنیت بشر آغاز شده است. مسلماً اگر قرار باشد که بشر همواره برای بقای خود متکی به منابع طبیعی تجدید شونده جهان باشد روستا تا انتهای تاریخ هم ادامه خواهد داشت؛ اگرچه در طول زمان دچار تحول خواهد شد. به هرحال روستا به عنوان عرصه تولید همچنان باقی خواهد ماند. (بابلی یزدی، ۱۳۸۹، ۶۵).

از منظر اکوسیستم شناخت یک مکان، شناخت اجزای آن همچون زمین، گونه های زیستی جانوری و گیاهی و همچنین الگوی استفاده انسان و به خصوص رابطه این اجزا در کار با یکدیگر را شامل می شود. اجزا در یک اکوسیستم در کنار یکدیگر چنان واقع می شوند که سیستم را پویا می سازند. چنانچه ما به اکوسیستم به عنوان یک

ارگانیزم شایسته و یا با آینده ای جهت دار بنگریم، در کنار یکدیگر اجزایش به ما امکان بحث در خصوص ارزش های آن و تجربه دیدار کیفیاتی جدا از مجموعه ای که صرفاً از گیاهان و صخره ها تشکیل شده، ارائه می دهد (Brook, 2000, 146).

شهر به صورت یک واحد هستی کل در نظر گرفته می شود و شناخت بافت کالبدی و شکل بندی ساختمانی، شناسایی ساختارهای گوناگون و وضع کارکردهای سیاسی، فرهنگی، دینی، اجتماعی - اقتصادی و مرکزیت شهر با دعوی تمام نگرانی به طور تام و تمام و با توجه به سلسله رابطه های فضایی، اجتماعی، اقتصادی و معنوی بین عناصر و کارکردهای شهری بررسی و به نیروهای شکل دهنده آن ها توجه می شود و روابط متقابل شهر با جایگاه و محیط طبیعی آن و با مناطق پیرامونی هم پیوند دور و نزدیک آن مطالعه می گردد. از دیدگاه جامعه شناسی تعریف مشهور لویس ویرث را از شهر ذکر می کنیم: برای مقاصد جامعه شناختی شهر را می توان سکونتگاه دائمی، انبوه و نسبتاً بزرگی برای افرادی که از نظر اجتماعی نا همگونند، تعریف کرد. وجه تمایز شهر و روستا در حیات سیاسی است که شاخص آن حاکمیت عمومی است (بابلی یزدی، ۱۳۸۹).

مجموعه کالبد شهر که در آن استخوان بندی راه ها، ساختمان ها و فضاهایی که به صورت گسترده و متمرکز با هم در پیوند قرار دارند و عوامل مختلفی که به این استخوان بندی و ترکیبات آن اثر می گذارد و همچنین نظام فضایی استقرار محورها و مراکز کارکردی شهر را ساختار آن شهر می گویند (سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، ۱۳۸۹، ۱۲۱). جدول شماره زیر یک خلاصه سودمند از تفاوت بین شهر و روستا را ارائه می دهد: (Scott, 2007, 9).

جدول شماره ۲-۱- تفاوت سستی بین جمعیت شهر و روستا

بعد	شهر	روستا
اقتصاد	بخش دوم و سوم اقتصاد	بخش اول اقتصاد و فعالیت های پشتیبان
مشاغل	تولیدی، ساخت و ساز، اداری و خدماتی	کشاورزی، جنگلداری، مشاغل اولیه صنعتی
تحصیلات	بالا تر از متوسط ملی	پایین تر از متوسط ملی
دسترسی به خدمات	بالا	پایین
دسترسی به اطلاعات	بالا	پایین
حس اجتماعی	پایین	بالا
جمعیت	نرخ رشد طبیعی پایین	نرخ رشد طبیعی بالا
دید سیاسی	نمایش شدید عناصر لیبرال و رادیکال	مقاوم در برابر تغییر
قومیت	متفاوت	یکسان
مهاجرت	بالا؛ مهاجرت پذیر	پایین، مهاجر فرست

ماخذ: Scott & other 2007: 4

نظریاتی چند در خصوص مولفه های مورد نظر این پژوهش به شرح زیر است:

وابستگی: مدل وابستگی در خصوص شهر و روستا بر توسعه و اگرای عرصه شهری و روستایی تکیه دارد و دو نوع عرصه ساختاری - کارکردی را در مقابل یکدیگر قرار می دهد: عرصه پیچیده شهری و عرصه ساده و یکنواخت روستایی. در واقع یکی از جنبه های مهم این مبحث، ماهیت فعالیت های شهری و سرشت فعالیت های روستایی است. فعالیت های شهری معمولا در فضایی محدود انجام می شوند و در یک نقطه متمرکزند (هرچند که برد فضایی وسیعی دارند)، حال آنکه فعالیت های روستایی (اغلب در بخش اول اقتصادی) به فضای نسبتا وسیعی نیازمندند و در عمل، ممکن است برد فضایی محدودی داشته باشند. در ارتباط با نظریه وابستگی دو اصطلاح در بحث های مکانی - فضایی دهه های اخیر راه و اهمیت یافته است: مرکز یا کانون و حاشیه یا پیرامون. کاربرد این دو اصطلاح خود به شکل گیری مدل دیگری (مدل مرکز - پیرامون) در چارچوب نظریه عمومی وابستگی انجامیده است (سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، ۱۳۸۹، ۱۲۱).

-انقلاب شهری: واژه انقلاب شهری را گوردون چایلد در رابطه با شهر و شهرنشینی به کار برده است. به اعتقاد وی

پیدایش شهرها با دو انقلاب عظیم، یکی در ساخت اقتصادی و دیگری در سازمانهای اجتماعی همراه بوده است. چایلد این هردو انقلاب را تا حدودی معلول ازدیاد جمعیت می داند. زیرا وسعت شهرهای اولیه، تراکم واحدهای مسکونی و تعداد اتاقها ازدیاد جمعیت را آشکارا تایید می کند. اما چایلد اعتقاد دارد که ازدیاد جمعیت در آغاز محوطه های مسکونی بزرگی را ایجاد نکرد؛ بلکه به افزایش محوطه های مسکونی منجر شد. چایلد برای تمیز شهر از دهکده ۱۰ ویژگی را به شرح زیر برمی شمارد:

(۱) گسترش شهرها، (۲) ترکیب و عملکرد، (۳) تمرکز ثروت، (۴) بناهای عمومی، (۵) پیدایش جامعه طبقاتی، (۶) اختراع خط، (۷) پیشرفت علوم ریاضی و نجوم، (۸) اجتماع متخصصان تمام وقت در شهرها و پیشرفت صنعت و هنر، (۹) پیدایش و گسترش تجارت اشیا تجملی با مناطق دوردست، (۱۰) استقرار روابط سازمان یافته سیاسی و حکومتی به جای روابط قومی (بابلی یزدی، ۱۳۸۹).

-گرایش معطوف به شهر: حکومت های جهان سوم به استثنای تعداد معدودی، به ضرر روستاها و به سود شهرها گام برمی دارند. مایکل لیپتون به عنوان تحلیل گر ارتباط شهر و روستا در کشورهای در حال توسعه معتقد است بخش روستایی بیشترین فقیر و بالاترین منابع ارزان بالقوه و پیشرفت را در اختیار دارد. در حالی که بخش شهری قادر

شده است که در اکثر برخورداردهای خود با روستاییان پیروز شود؛ اما در این راه فرایند توسعه را بی جهت کند و نابرابر کرده است. در تخصیص منابع بین شهر و روستا بیشتر اولویت های شهری مدنظر است و نه رعایت عدالت اجتماعی یا کارایی. اختلاف بین رفاه روستایی و شهری در کشورهای فقیر کنونی بسیار بیشتر است از آنچه که در کشورهای غنی در مراحل اولیه توسعه شان حاکم بود. این شکاف عظیم به طور مستدل ناکارآمد و به همان اندازه غیر منصفانه است (بابلی یزدی، ۱۳۸۹).

-سیستم ها: برایان بری، جغرافیدان معروف آمریکایی، شاید برای اولین بار نظریه سیستم ها را در مطالعات شهری استفاده می کند. مفهوم سیستم شهری مبنی بر وجود مجموعه ای از مراکز شهری-ناحیه ای است. در این نگرش هر شهرک و شهر دارای حوزه نفوذی است که باهم کل منطقه نفوذ را در برمی گیرد. کارکردهای اقتصادی میان این نواحی براساس ملاکهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی توزیع شده است. پاره ای از این کارکردها در همه جا وجود دارد و حتی در پایین ترین نظام سلسله مراتب مکان مرکزی نیز یافت می شود. پاره ای دیگر تنها به مکان های ویژه اختصاص یافته و چه بسا که فقط در بزرگترین شهر ناحیه، آن هم با هدف خاص بوجود آمده باشد. (شکوئی، ۱۳۶۴، ۱۴۸) شهر به عنوان واقعی جغرافیایی، اقتصادی، سیاسی و جامعه‌شناختی در هر دوره‌ای از رشد و تحول خود، از هر کدام از عوامل مذکور تأثیرپذیرفته و بر هر کدام از آنها تأثیر گذاشته است. پیچیدگی هر یک از این عوامل، خود موجب پیچیدگی شهر به عنوان تبلور فضایی آن بوده است. مطمئناً سازمان دادن و نظم بخشیدن به شهر و چگونگی رشد و تحول آن، نیازمند موضوع‌شناسی شهر و مسائل شهری و سپس برنامه‌ریزی برای آن می‌باشد. (پور احمد، ۱۳۸۵، ۵۸) از سوی دیگر شهر یک سیستم اجتماعی پویا و باز است که در آن سه سطح از حرکات مکانیکی، زیستی و اجتماعی در هم آمیخته و با

انواع فراسیستم‌ها و زیرسیستم‌های متعدد در ارتباط است. بنابراین مدیریت شهری مستلزم ایجاد یک نظام یکپارچه از سطوح مختلف برنامه‌ریزی است که نحوه پیوستگی و هماهنگی میان سیستم‌های فرادست و فرودست را نشان دهد. (مهدی زاده، ۵۳، ۱۳۸۷).

پیشینه پژوهش

برخی پیشینه نگاشته های مرتبط با موضوع پژوهش که در روند تحقیق مورد بررسی قرار گرفته اند به شرح ذیل می باشد:

-در شماره ۶۵ مجله پژوهش های جغرافیای انسانی مقاله ای با عنوان "بررسی دگرگونی در ساختار کالبدی و معماری روستاها و تشکیل روستا-شهر؛ مورد: آلارد و پرندک" بقلم مهدی قرخلو، حسین کلانتری خلیل آباد، محمد اسکندری نوده" ارائه شده است: مهاجرت روستا شهری به عنوان یکی از پدیده های رایج در اکثر کشورهای جهان شناخته شده است. این شکل از مهاجرت در ایران علت تبدیل بسیاری از روستاها به شهر بوده است. شهر آلارد و پرندک نیز از جمله شهرهایی است که سابقه روستایی دراد و با توجه به گذشته نه چندان دور روستایی خود از ویژگی های کالبدی خاصی برخوردار می باشد. نتایج بررسی بیانگر آن است که بیشترین پراکندگی ساختمان های یک طبقه با مصالح کم دوام در نقاطی مشاهده می شود که جزو هسته های اولیه و روستایی بوده اند و به عبارتی بنیان های فیزیکی و کالبدی دو روستای آلارد و پرندک را تشکیل می دهند (کلانتری، ۵۳، ۱۳۸۷).

-مقاله ای با عنوان "روند تبدیل روستا به شهر و پیامدهای آن در شهرستان تالش" بقلم محمدحسن ضیا توانا و شهرام امیرانتخابی در مجله شماره ۱۰ جغرافیا و توسعه به چاپ رسیده است: تبدیل روستاها به شهر نه تنها تحولات اجتماعی، اقتصادی و فضایی مهمی را در خود مراکز ایجاد می کند، بلکه حوزه ی نفوذ آنها را نیز به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. نتیجه تحقیق، حاکی از تمرکز

بیش از پیش جمعیت و فعالیتهای تجاری و خدماتی در نوار باریک جاده سراسری میباشد که در نتیجه آن با به هم پیوستگی سکونتگاه های کنار جاده، کریدوری شهری در حال شکل گیری میباشد. ضمن آنکه، بافت متخلخل و پراکنده ی روستایی محدوده ی شهرهای جدید به سرعت با ساخت و سازهای شهری پر می شوند. اما با بهره گیری از مدل باغ -شهرها، میتوان مصالحه ای بین فضاها و کارکردهای شهری و روستایی ایجاد نمود، به گونه ای که ضمن حفظ اراضی کشاورزی و فضاهای طبیعی، سکونتگاه های روستایی پراکنده را نیز از خدمات و امکانات زیربنایی و روبنایی شهری برخوردار نموده و در نهایت به یکپارچگی ساختاری - عملکردی رسانید (ضیاءتوانا، ۱۳۸۶، ۱۷۶).

-در دومین همایش ملی توسعه پایدار روستایی که در تیرماه ۱۳۹۰ در همدان برگزار گردید سمانه شریعتی و هدی بختیاری مقاله ای با عنوان " توانمندسازی بافت های روستا-شهری در محیط پیراشهری با رویکرد توسعه پایدار، مطالعه موردی روستای کلم خوران" را ارائه نمودند: از جمله پیامدهای گسترش لجام گسیخته شهرها در دهه های اخیر، الحاق روستاها و سکونتگاه های پیرامون به شهرها است. با الحاق روستای کلم خوران به شهر اصفهان و پذیرش کارکرد جدید روستا- شهری، نظام ساختاری و عملکردی این سکونتگاه در ابعاد مختلف دچار تغییر و تحول گردیده است. در واقع تحمیل نقش ها و کارکردهای جدید از سوی شهر اصفهان به روستای کلم خوران منجر به شکل گیری و بروز نابسامانی ها در عرصه های اجتماعی، اقتصادی و کالبدی و در نهایت ناپایداری شرایط زیستی این روستا شده و بخش زیادی از زمان و سرمایه ها مدیریت شهری را به چالش طلبیده است. نتایج نشان می دهد که توانمندسازی روستای پیراشهری کلم خوران با رویکرد توسعه پایدار در کنار بهسازی محیط از مهمترین سیاست های اثرگذاری هستند که در طی یک

فرایند مشخص به سازمان یابی فضایی و تکوین منطقه ای مطلوب، جهت تامین نیازمندی های روستائیان و ارتقا سطح کیفیت زندگی آن ها منجر می گردد، و از جمله شرایط مهم برای تحقق این اهداف اولویت دادن به مردم، حفظ منافع آن ها و پایداری از طریق خوداتکایی و مشارکت مردمی است. (شریعتی، ۱۷۴، ۱۳۹۰)

-حیب الله طاهرخانی در سال ۱۳۷۸ در مقاله ای تحت عنوان، تبدیل روستاهای بزرگ به شهر(نگاهی به یک سیاست) معیارهایی را که در قانون برای تبدیل روستا به شهر ذکر شده به چهار دسته به شرح زیر تقسیم بندی نموده است:

معیار جمعیتی، ۲- کالبدی(بافت ساختمانی) ، ۳- برخورداری از خدمات، ۴- دامنه و نحوه ارتباط با حوزه نفوذ.

-طاهره حسینی برای اخذ درجه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی در واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی پایان نامه ای با عنوان "تاثیرات اقتصادی- اجتماعی تبدیل شدن روستا به شهر : مطالعه موردی شهرستان مشهد، شهر رضویه" ارائه نموده است. در این پایان نامه روستای رضویه از بخش رضویه شهرستان مشهد که در تاریخ ۸۰/۲/۱۷ به شهر تبدیل شده است مورد بررسی قرار گرفته و به شناسایی اثرات اجتماعی و اقتصادی متعددی که بر آن روستا و حوزه نفوذش پس از تبدیل به شهر حاصل می شود، پرداخته شده است. نتایج تحقیق بیانگر آن است که تبدیل روستا به شهر تاثیر چندان بر مهاجرت از روستا شهر رضویه به شهر مشهد نداشته است و همچنین این تغییر باعث افزایش اشتغال نشده و وضعیت بیکاری تغییری چندان نداشته است. اما نتیجه مثبت این تبدیل وضعیت روستا به شهر در افزایش سطح خدمات بوده که موجب رضایت اهالی شده است (حسینی، ۱۳۸۳).

-علی گلی در رساله دوره دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی در دانشگاه تربیت مدرس " تحلیل فرایند گذار از

روستا به شهر و طراحی مدلی برای شناسایی روستاهای در حال گذار" را مورد بررسی قرار داده است. در این تحقیق با طرح ناکارآمدی الگوی موجود در تبدیل روستا به شهر، به آزمون چگونگی استفاده از منطق فازی در شناسایی و تبدیل روستاهای مستعد به شهر پرداخته شده است. با در نظر گرفتن چهار شاخص ویژگی های اجتماعی، ویژگی های اقتصادی، ویژگی های کالبدی، ویژگی های زیربنایی فهرستی از روستاهای مورد بررسی ارائه شده است (گلی، ۱۳۸۳).

فاطمه احمدی در پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی در دانشگاه تهران " ارتقا روستاها به شهر و نقش آن در بهبود کیفیت زندگی ساکنان محلی با نمونه موردی روستا-شهر صاحب (شهرستان سقز) " بررسی نموده و ارتقای روستای صاحب به شهر را باعث بهبود نسبی در کیفیت زندگی ساکنان این شهر معرفی نموده است. براساس نتایج تحقیق این ارتقا توانسته باعث بهبود در کیفیت محیط فیزیکی، وضعیت مسکن، بهزیستی فردی، مشارکت و درآمد و ثروت ساکنان و از سویی دیگر نتوانسته بهبودی در وضعیت سلامت، اوقات فراغت، اطلاعات و ارتباطات و کار ایجاد کند. (احمدی، ۱۳۸۸).

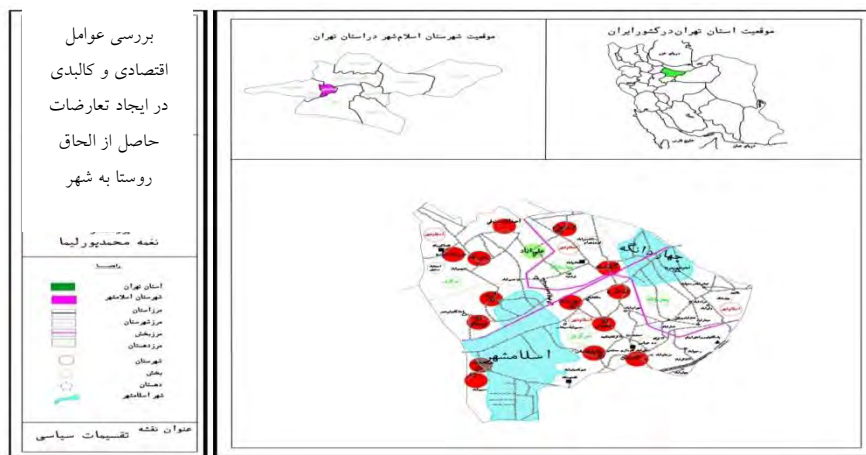
حسین استیری برای اخذ درجه کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری و منطقه ای در دانشگاه تهران پایان نامه ای با عنوان "سیر تحول کالبدی - فضایی روستاها در مسیر گسترش شهر تهران؛ نمونه موردی روستای طرشت" با هدف اکتشاف تحولات کالبدی و فضایی روستاهای مورد نظر، ارائه نموده است. بطور خلاصه نتایج حاصله عبارتند از: مهمترین تحولات در ابعاد کالبدی- فضایی روستای طرشت در پی قرار گیری آن در محدوده شهر تهران مربوط به تحولات بستر طبیعی و مجموعه نظام مدیریت سکونتگاه می باشد، جایی که نابودی منابع طبیعی به تغییر نظام معیشت ساکنین و هجوم مهاجرین به بافت حاشیه روستا می انجامد

و قرار گیری در زیر مجموعه نظام مدیریت شهری تهران و تبعیت از ضوابط و مقررات آن سبب بروز تحولات کمی و کیفی در اجزا بافت روستایی می شود. همچنین در این تحقیق مشخص می شود که قرار گیری در سیستم شهری، استقلال سیستم روستایی را از بین می برد و در نتیجه عناصر حیاتی روستای سابق در محله فعلی جایگاه خود را از دست می دهند (استیری، ۱۳۸۶).

محدوده مورد مطالعه و ویژگی های آن

-شهر اسلامشهر

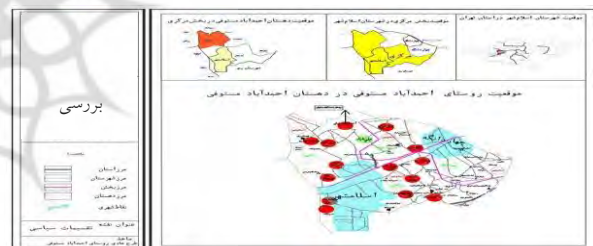
اسلامشهر بخش کوچکی در جلگه پهناور و دشت های جنوبی تهران را در غرب شهر ری و جنوب غرب تهران اشغال کرده است. اسلامشهر تا ۳۵ سال پیش چیزی جز چند روستای نزدیک بهم به نام های قاسم شاهی، سالور، محمدآباد چهارطاقی، مظفریه، موسی آباد، ضیا آباد و مافین نبوده است. از این شهر تا سال ۱۳۵۵ در نشریات مرکز آمار ایران و فرهنگ های جغرافیایی بنام قاسم آباد شاهی یاد شده است. از سال ۱۳۵۲ با توجه به توسعه و گسترش مناطق مسکونی در اراضی قاسم آباد شاهی و محمدآباد چهارطاقی نام شادشهر بر آن گذاردند. پس از انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۸ با تشدید روند گسترش شهر تا مرز روستاهای موسی آباد، مظفریه، سالور، ضیا آباد و مافین آباد اسامی معابر، خیابان ها و شهرک های تازه تاسیس بنام ائمه اطهار و شخصیت های مذهبی نام گذاری شده و شهر نیز بنام اسلامشهر نامیده می شود (مهندسین مشاور آبان، ۱۳۸۸، ۲۴).

نقشه شماره ۱- موقعیت شهر اسلامشهر

براساس آخرین تقسیمات اداری- سیاسی کشور، روستای شاطره جز دهستان ده عباس از توابع بخش مرکزی بمرکزیت اسلامشهر در منتهی الیه شرق اسلامشهر و در حریم شهرداری اسلامشهر واقع شده است. این روستا از شمال به خط آهن تهران - اهواز و روستای گلدسته، از شرق به ناصرآباد و حسن آباد لقمانی، از جنوب به مهران آباد و از غرب به روستای ملک آباد و بهرام آباد محدود می شود (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ۱۳۸۲، ۱۵).

سرشماری سال ۱۳۸۵ مرکز آمار ایران جمعیت اسلامشهر را ۳۵۷۳۸۹ نفر در قالب ۹۱۰۹۸ خانوار با بعد خانوار ۳.۹۲ نفر گزارش نموده است. بررسی وضعیت اشتغال و بیکاری در بین جمعیت ده ساله و بیشتر در شهر اسلامشهر که تعداد آن ۳۰۴۱۴۱ نفر می باشد؛ موید این مطلب ۱۰۶۱۳۳ نفر شاغل که ۳۴.۹۱ درصد و با ۴.۲۷ درصد تعداد ۱۲۹۷۶ نفر بیکار می باشند (مهندسین مشاور آبان، ۱۳۸۸).

نقشه شماره ۲- نقشه موقعیت روستای شاطره

جمعیت ۲۷۴۱ نفری مردان شاعل سهم ناچیزی از اشتغال را دارند.

یافته های پژوهش

-موقعیت مکانی شهروندان: جدول شماره ۲ نشان دهنده توزیع فراوانی شهروندان بر حسب موقعیت مکانی می باشد چنانچه مشاهده میشود ۵۴.۵٪ از کل پاسخگویان از اسلامشهر و ۴۵.۵٪ از روستای شاطره هستند.

در سرشماری نفوس مسکن سال ۱۳۸۵ جمعیت روستای شاطره ۹۴۷۷ نفر در قالب ۲۳۱۵ خانوار با بعد خانوار ۴.۰۹ نفر گزارش شده است. با توجه به آمار سال ۱۳۸۵ از کل جمعیت ۹۴۷۷ نفر روستا ۷۹۴۵ نفر ۱۰ سال و بیشتر (جمعیت فعال) و از این تعداد جمعیت فعال ۲۸۹۷ نفر شاغل و ۵۰۴۸ نفر غیر شاغل هستند که سهم اشتغال ۳۶.۴٪ می باشد. زنان شاغل با جمعیتی برابر ۱۵۶ نفر نسبت به

جدول شماره ۲- توزیع فراوانی شهروندان بر حسب موقعیت مکانی

موقعیت مکانی	فراوانی	درصد فراوانی
اسلامشهر	۱۲۰	۵۴.۵
روستای شاطره	۱۰۰	۴۵.۵
مجموع	۲۲۰	۱۰۰

ماخذ: یافته های نگارنده

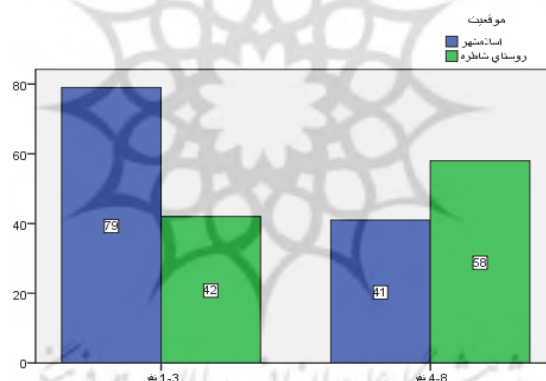
- **تعداد افراد تحت تکفل:** جدول شماره ۳ نشان دهنده توزیع فراوانی تعداد افراد تحت تکفل شهروندان پاسخگو می باشد چنانچه مشاهده میشود تعداد افراد تحت تکفل در اسلامشهر برای هر خانواده ۶۵.۸٪ بین ۱-۳ نفر و ۳۴.۲٪ بین ۴-۸ نفر می باشد و در شاطره ۴۲٪ بین ۱-۳ نفر و ۵۸٪ نیز بین ۴-۸ نفر می باشد.

جدول شماره ۳- توزیع فراوانی تعداد افراد تحت تکفل

تعداد افراد تحت تکفل	اسلامشهر		شاطره	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۱-۳ نفر	۷۹	۶۵.۸٪	۴۲	۴۲٪
۴-۸ نفر	۴۱	۳۴.۲٪	۵۸	۵۸٪

ماخذ: یافته های نگارنده

نمودار شماره ۱- پراکندگی فراوانی تعداد افراد تحت تکفل

۶۰۰-۵۰۰ هزار تومان و ۲۸.۳٪ بیشتر از ۶۰۰ هزار تومان در ماه مخارج خانوادشان می باشد در حالی که اهالی شاطره ۵٪ بین ۳۰۰-۴۰۰ هزار تومان و ۳۶٪ بین ۴۰۰-۵۰۰ هزار تومان و ۴۶٪ بین ۵۰۰-۶۰۰ هزار تومان و ۱۳٪ بیشتر از ۶۰۰ هزار تومان در ماه مخارج خانواده شان می باشد.

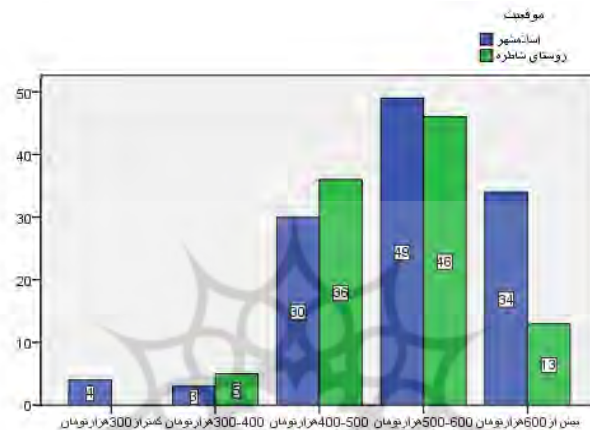
- **میزان مخارج خانواده در ماه:** جدول شماره ۴ نشان دهنده توزیع فراوانی شهروندان بر حسب میزان مخارج خانواده در ماه می باشد چنانچه مشاهده میشود میزان مخارج خانواده در ماه برای شهروندان اسلامشهری ۳.۳٪ کمتر از ۳۰۰ هزار تومان در ماه است و ۲.۵٪ بین ۳۰۰-۴۰۰ هزار تومان و ۲۵٪ بین ۴۰۰-۵۰۰ هزار تومان و ۴۰.۸٪ بین

جدول شماره ۴- توزیع فراوانی میزان مخارج خانواده در ماه

شاطره		اسلامشهر		میزان مخارج خانواده در ماه
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۰	۰	۳.۳٪	۴	کمتر از ۳۰۰ هزار تومان
۵٪	۵	۲.۵٪	۳	۳۰۰-۴۰۰ هزار تومان
۳۶٪	۳۶	۲۵٪	۳۰	۴۰۰-۵۰۰ هزار تومان
۴۶٪	۳۶	۴۰.۸٪	۴۹	۵۰۰-۶۰۰ هزار تومان
۱۳٪	۱۳	۲۸.۳٪	۳۴	بیش از ۶۰۰ هزار تومان

ماخذ: یافته های نگارنده

نمودار شماره ۲- پراکنندگی فراوانی میزان مخارج خانواده در ماه

تومان و ۳۰٪ بین ۵۰۰-۶۰۰ هزار تومان و ۵۸.۳٪ بیشتر از ۶۰۰ هزار تومان در ماه درآمد دارند در حالی که اهالی شاطره ۵٪ بین ۳۰۰-۴۰۰ هزار تومان و ۸٪ بین ۴۰۰-۵۰۰ هزار تومان و ۴۲٪ بین ۵۰۰-۶۰۰ هزار تومان و ۴۸٪ بیشتر از ۶۰۰ هزار تومان در ماه درآمد دارند.

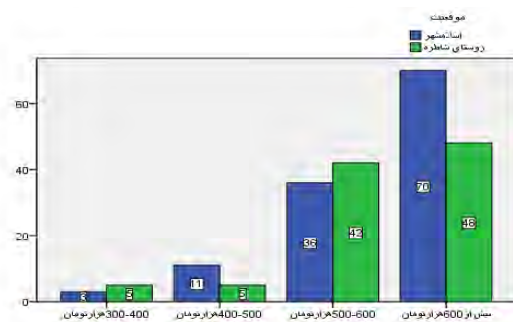
میزان درآمد خانواده در ماه: جدول شماره ۵ نشان دهنده توزیع فراوانی شهروندان بر حسب میزان درآمد خانواده در ماه می باشد چنانچه مشاهده میشود میزان درآمد خانواده در ماه برای شهروندان اسلامشهری ۲.۵٪ بین ۳۰۰-۴۰۰ هزار تومان و ۹.۲٪ بین ۴۰۰-۵۰۰ هزار تومان

جدول شماره ۵- توزیع فراوانی میزان درآمد خانواده در ماه

شاطره		اسلامشهر		میزان درآمد خانواده در ماه
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۵٪	۵	۲.۵٪	۳	۳۰۰-۴۰۰ هزار تومان
۵٪	۵	۹.۲٪	۱۱	۴۰۰-۵۰۰ هزار تومان
۴۲٪	۴۲	۳۰٪	۳۶	۵۰۰-۶۰۰ هزار تومان
۴۸٪	۴۸	۵۸.۳٪	۷۰	بیش از ۶۰۰ هزار تومان

ماخذ: یافته های نگارنده

نمودار شماره ۳- پراکندگی فراوانی میزان درآمد خانواده در ماه

۵۷.۵٪ نیز بیش از ۱۵ سال از زمان اقامتشان در منطقه مورد نظر می‌گذرد در حالی که اهالی شاطره ۵٪ بین ۱۰-۵ سال و ۱۴٪ بین ۱۵-۱۰ سال و ۸۱٪ نیز بیش از ۱۵ سال از زمان اقامتشان می‌گذرد.

مدت زمان سکونت: جدول شماره ۶ نشان دهنده توزیع فراوانی شهروندان بر حسب مدت زمان سکونت می‌باشد چنانچه مشاهده میشود مدت زمان سکونت شهروندان اسلامشهری ۶.۷٪ کمتر از ۱ سال است و ۶.۷٪ بین ۱-۵ سال و ۱۱.۷٪ بین ۱۰-۵ سال و ۱۷.۵٪ بین ۱۵-۱۰ سال و

جدول شماره ۶- توزیع فراوانی مدت زمان سکونت

شاطره		اسلامشهر		مدت زمان سکونت
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۰	۰	۶.۷٪	۸	کمتر از ۱ سال
۰	۰	۶.۷٪	۸	۱-۵ سال
۵٪	۵	۱۱.۷٪	۱۴	۵-۱۰ سال
۱۴٪	۱۴	۱۷.۵٪	۲۱	۱۰-۱۵ سال
۸۱٪	۸۱	۵۷.۷٪	۶۹	بیش از ۱۵ سال

ماخذ: یافته های نگارنده

نمودار شماره ۴- پراکندگی فراوانی مدت زمان سکونت

٪ مالک هستند و ۲۰.۸٪ رهن و ۲۶.۷٪ اجاره ای و اهالی شاطره نیز ۳۴٪ مالک و ۱۳٪ رهن و ۵۳٪ واحد مسکونی آنجا نیز اوقافی است

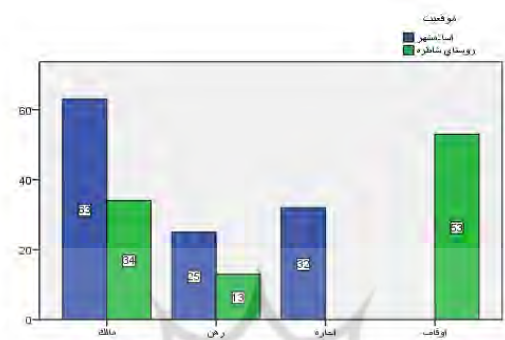
نحوه تملک واحد مسکونی: جدول شماره ۷ نشان دهنده توزیع فراوانی نحوه تملک واحد مسکونی می‌باشد چنانچه مشاهده میشود وضعیت تملک اسلامشهری ها ۵۲.۵٪

جدول شماره ۷- توزیع فراوانی نحوه تملک واحد مسکونی

نحوه تملک واحد مسکونی	اسلامشهر		شاطره	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
مالک	۶۳	٪۵۲.۵	۳۴	٪۳۴
رهن	۲۵	٪۲۰.۸	۱۳	٪۱۳
اجاره	۳۲	٪۲۶.۷	۰	۰
اوقاف	۰	۰	۵۳	٪۵۳

ماخذ: یافته های نگارنده

نمودار شماره ۵- پراکندگی فراوانی نحوه تملک واحد مسکونی

متراژ ملک در اسلامشهر ۷۶.۷٪ بین ۵۰-۱۰۰ متر و ۱۶.۷٪ بین ۱۰۰-۱۵۰ متر و ۶.۷٪ متراژ ملکشان بیشتر از ۱۵۰ متر می باشد در حالی که در شاطره ۵۶٪ بین ۵۰-۱۰۰ متر و ۴۴٪ نیز بین ۱۰۰-۱۵۰ متر است.

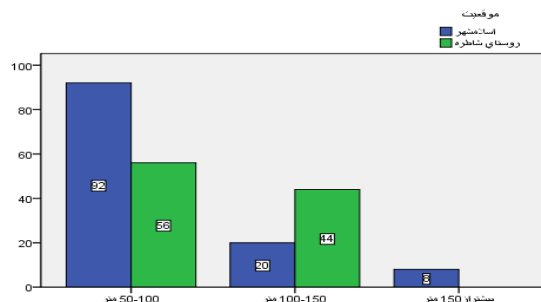
مشخصات ملک: جداول شماره ۸ نشان دهنده توزیع فراوانی مشخصات ملک شهروندان پاسخگو می باشد چنانچه مشاهده میشود مشخصات ملک شامل متراژ؛ تعداد طبقات؛ تعداد اتاق؛ پارکینگ و زیر زمین است از نظر

جدول شماره ۸- توزیع فراوانی مشخصات ملک

متراژ	اسلامشهر		شاطره	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۵۰-۱۰۰ متر	۹۲	٪۷۶.۷	۵۶	٪۵۶.۰
۱۰۰-۱۵۰ متر	۲۰	٪۱۶.۷	۴۴	٪۴۴.۰
بیشتر از ۱۵۰ متر	۸	٪۶.۷	۰	۰

ماخذ: یافته های نگارنده

نمودار شماره ۶- پراکندگی فراوانی مشخصات ملک

جدول شماره ۹- مشخصات ملک

مشخصات ملک		طبقه ۱		طبقه ۲		بیش از ۳ طبقه	
فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد
اسلامشهر	۱۹	۱۷	٪۱۴.۲	۸۴	٪۷۰.۰		
شاطره	۱۰	۷۴	٪۷۴.۰	۱۶	٪۱۶.۰		
	۱ اتاق	۲ اتاق	بیش از ۳ اتاق				
اسلامشهر	۱۶	۹۳	٪۷۷.۵	۱۱	٪۹.۲		
شاطره	۱۰	۵۹	٪۵۹.۰	۳۱	٪۳۱.۰		
پارکینگ							
دارا می باشد				دارا نمی باشد			
فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد	فرآوانی	درصد
اسلامشهر	۸۲	٪۶۸.۳	۳۸	٪۳۱.۷			
شاطره	۵۰	٪۵۰.۰	۵۰	٪۵۰.۰			

ماخذ: یافته های نگارنده

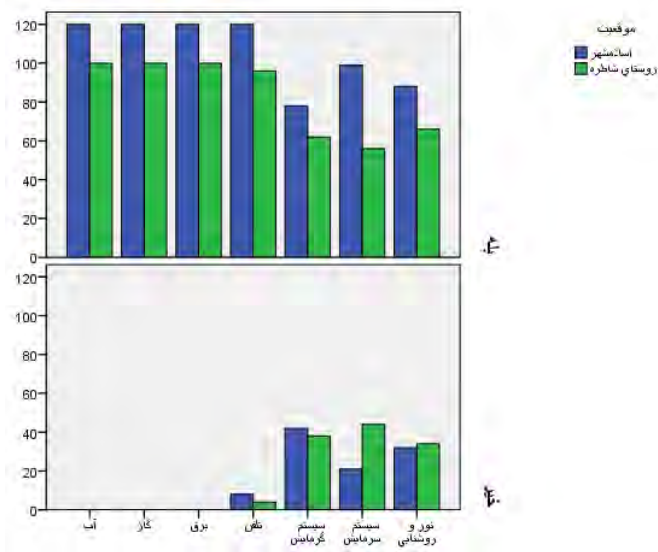
۱- امکانات ملک مورد سکونت: جدول شماره ۱۰ نشان دهنده توزیع فراوانی امکانات ملک مورد سکونت شهروندان پاسخگو می باشد چنانچه مشاهده میشود امکانات ملک شامل آب ؛ گاز ؛ برق ؛ تلفن ؛ سیستم گرمایشی ؛ سیستم سرمایشی و امکانات نور و روشنایی مناسب است امکانات آب و گاز و برق واحد مسکونی همه شهروندان اسلامشهر و شاطره کامل می باشد و از نظر تلفن ۹۳.۷٪ در اسلامشهر دارا می باشند و ۹۶٪ نیز در شاطره و از نظر سیستم گرمایشی ۶۵٪ در اسلامشهر دارا هستند و ۶۲٪ در شاطره و سیستم سرمایشی ۸۲.۵٪ در اسلامشهر و ۵۶٪ در شاطره و ۷۳.۳٪ اسلامشهری ها و ۶۶٪ اهالی شاطره دارای نور و روشنایی مناسب می باشند .

جدول شماره ۱۰- توزیع فراوانی امکانات ملک مورد سکونت

امکانات ملک مورد سکونت				اسلامشهر	
این امکان را دارم		این امکان را ندارم		فرآوانی	درصد
آب	۱۲۰	٪۱۰۰.۰	۰	۰	۰
گاز	۱۲۰	٪۱۰۰.۰	۰	۰	۰
برق	۱۲۰	٪۱۰۰.۰	۰	۰	۰
تلفن	۱۱۲	٪۹۳.۳	۸	٪۶.۷	
سیستم گرمایشی	۷۸	٪۶۵.۰	۴۲	٪۳۵.۰	
سیستم سرمایشی	۹۹	٪۸۲.۵	۲۱	٪۱۷.۵	
نور و روشنایی	۸۸	٪۷۳.۳	۳۲	٪۲۶.۷	
امکانات ملک مورد سکونت				شاطره	
این امکان را دارم		این امکان را ندارم		فرآوانی	درصد
آب	۱۰۰	٪۱۰۰.۰	۰	۰	۰
گاز	۱۰۰	٪۱۰۰.۰	۰	۰	۰
برق	۱۰۰	٪۱۰۰.۰	۰	۰	۰
تلفن	۹۶	٪۹۶.۰	۴	٪۴.۰	
سیستم گرمایشی	۶۲	٪۶۲.۰	۳۸	٪۳۸.۰	
سیستم سرمایشی	۵۶	٪۵۶.۰	۴۴	٪۴۴.۰	
نور و روشنایی	۶۶	٪۶۶.۰	۳۴	٪۳۴.۰	

ماخذ: یافته های نگارنده

نمودار شماره ۷- پراکندگی فراوانی امکانات ملک

آزمون فرضیات: فرضیه شماره ۱- "بین عوامل اقتصادی

روستای شاطره و شهر اسلامشهر تفاوت معناداری وجود

دارد."

جدول شماره ۱۱- شاخص های توصیفی عامل اقتصادی

عوامل	موقعیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار
اقتصادی	اسلامشهر	۱۲۰	۱۱.۴۱	۱.۷۹۹
	روستای شاطره	۱۰۰	۱۲.۳۰	۱.۸۴۰

ماخذ: یافته های نگارنده

جدول فوق نشان می دهد میانگین عوامل اقتصادی در اسلامشهر و روستای شاطره بیشتر از اسلامشهر است. نتیجه آزمون t مستقل در جدول زیر بیانگر آن است که طبق آزمون لون همگونی واریانس ها برای عامل اقتصادی فرض همگونی مورد تایید بوده است.

جدول شماره ۱۲- آزمون t مستقل فرضیه اول

Independent Samples Test										
فرضیه ۱		Levene's Test		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	Df	Sig. (2-tailed)	(2-Mean Difference	Std. Error Differenc	95% Confidence	
اقتصادی	Equal variances	.11	.732	-3.624	218	.000	-.892	.246	-1.377	-.407
	Not Equal variances			-3.616	209.14	.000	-.892	.247	-1.378	-.406

ماخذ: یافته های نگارنده

با توجه به سطح معناداری های بدست آمده می توان گفت میانگین عوامل اقتصادی در بین روستای شاطره و اسلامشهر تفاوت معناداری است. بنابراین عوامل اقتصادی در ایجاد تعارضات حاصل از الحاق نقاط روستایی به شهر اسلامشهر موثرند.

فرضیه شماره ۲ - "بین عوامل کالبدی روستای شاطره و شهر اسلامشهر تفاوت معناداری وجود دارد."

جدول شماره ۱۳- شاخص های توصیفی عامل کالبدی

عوامل	موقعیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار
کالبدی	اسلامشهر	۱۲۰	۶.۷۹	۱.۱۵۲
	روستای شاطره	۹۳	۵.۲۶	۰.۷۷۹

ماخذ: یافته های

نگارنده

با توجه به جدول فوق می توان گفت که میانگین عوامل کالبدی در اسلامشهر بیشتر از روستای شاطره است. جدول زیر نتیجه آزمون t مستقل را نشان می دهد ابتدا طبق آزمون لون همگونی واریانس ها هر زمان که سطح معناداری کمتر

از $\alpha = 0.05$ شد فرض ناهمگونی واریانس ها تایید می شود در نتیجه برای عوامل کالبدی فرض ناهمگونی واریانس ها پذیرفته می شود.

جدول شماره ۱۴- آزمون t مستقل فرضیه دوم

Independent Samples Test										
فرضیه ۲	Levene's Test		t-test for Equality of Means							
	F	Sig.	t	Df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence		
								Lower	Upper	
کالبدی	Equal variances	11.59	.001	11.033	211	.000	1.534	.139	1.260	1.808
	Not Equal variances			11.569	207.45	.000	1.534	.133	1.272	1.795

ماخذ: یافته های نگارنده

با توجه به سطح معناداری های بدست آمده می توان گفت میانگین عوامل کالبدی در بین روستای شاطره و اسلامشهر دارای تفاوت معناداری می باشد. در نتیجه عوامل کالبدی نیز در ایجاد تعارضات حاصل از الحاق نقاط روستایی به شهر اسلامشهر موثر است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نتیجه گیری و پیشنهادات

بر اساس یافته های پژوهش درمی یابیم که عوامل اقتصادی و کالبدی در تعارضات حاصل از الحاق مناطق روستایی به محدوده شهرها موثرند و مبنایست بمنظور دوری از تعارضات حاصله نسبت به شناسایی و ارزیابی عوامل مذکور اقدام و در صورت عدم وجود راهکارهای ویژه در جهت تعدیل و حذف آنها، تا حد امکان از الحاق این نقاط پرهیز گردد. شایان ذکر است استفاده از متغیرهایی چون نرخ رشد جمعیت، بافت جمعیتی، ساختار جمعیتی و گروههای سنی تشکیل دهنده جمعیت ویژگیهای قومی فرهنگی، تجانس و سنخیت اقوام ساکن در یک سکونتگاه یا منطقه، جمعیت سکونتگاههای شهری و روستایی مجاور، بافت فیزیکی روستا، میزان تراکم خالص و ناخالص در روستا، الگوی کاربری اراضی در روستا، وضعیت اشتغال و بیکاری، قیمت زمین، فاصله با شهرها و روستاهای بزرگ مجاور، وجود سیمای شهری، الگوی ساخت مسکن، سلسله مراتب معابر، برخورداری از تاسیسات و خدمات زیربنایی و دسترسی به راه ارتباطی مناسب و سایر عواملی که بر حسب ویژگیهای منطقه ای میتوان آنها را متفاوت در نظر گرفت، میتواند در تعریف و تدوین ملاک و معیار شناخت روستا و شهر و پیش بینی الگوی تحول روستا مورد استفاده قرار گیرد.

پیشنهادات و راهکارها

- بازنگری قوانین و مقررات مرتبط با الحاق نقاط روستایی به محدوده شهرها و توجه به عوامل متعدد دیگر غیر از جمعیت
- اصلاح قوانین و مقررات متناقض خصوصا در حوزه توسعه کالبدی روستاهای پیرامون شهر و محدوده شهر
- شناسایی دلایل تبدیل نقاط روستایی به شهر و تلاش در رفع و یا تعدیل آنها
- ارائه امکانات اقتصادی - اجتماعی لازم (اشتغال و زندگی) در مقیاس مناسب به نقاط روستایی

- بررسی تعارضات احتمالی ناشی از الحاق نقاط روستایی به محدوده شهرها بصورت موردی
- تغییر رویکرد و ایجاد نگرش یکسان نسبت به ارائه خدمات و تدوین قوانین شهر و روستا
- تعیین و اجرای راهبردهای توسعه یکپارچه در سطح کلیه سکونتگاههای روستایی و شهری استان
- خودداری مراجع ذیربط از پذیرش درخواست افراد ذینفع جهت تبدیل و یا الحاق روستا به محدوده شهری تا زمانی که هویت کالبدی، اقتصادی و فرهنگی روستا به معنای واقعی به سمت شهری شدن تغییر نیافته است.

منابع:

- [1] United Nation Development Program (UNDP), 2002, Human Development Index (HDI), United Nation, P.25 Report
- [۲] حسامیان، فرخ و همکاران، ۱۳۸۸، شهرنشینی در ایران، چاپ هفتم، انتشارات آگاه، صفحه ۲۱
- [۳] باریر، جولیان، ۱۳۶۳، تاریخ اقتصادی ایران (۱۹۷۰-۱۹۰۰)، مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی، چاپ اول، تهران، صفحه ۳۶
- [۴] رهنمایی، محمدتقی و همکار، ۱۳۸۳، فرایند برنامه ریزی شهری ایران، انتشارات سمت، تهران، صفحه ۲۹
- [۵] دفتر برنامه ریزی و بودجه معاونت برنامه ریزی استانداری تهران، ۱۳۹۰، گزارش علل و آثار تبدیل روستاها به شهر
- [6] Avijta Gupto , Rafi Ahmad 1999: Gomorphology and the Urban Tropics, Elsiver Science, p.54
- [7] Amy k.hahs, Mark J.Mcdonnell 2005: Quantity Selecting Independent Measure to Melbourne Urban-Rural Gradient, Landurbplan Journal, p. 51
- [۸] امانی، سید مهدی، ۱۳۸۰، جمعیت شناسی عمومی ایران، انتشارات سمت، تهران، صفحه ۲۴
- [۹] حصاری، علی، ۱۳۸۷، تحولات شهرنشینی در ایران، مجله تحلیلی الف، صفحه ۶
- [۱۰] و [۱۱] کارگر، بهمن و همکار، ۱۳۹۰، شهر، حاشیه و امنیت اجتماعی، انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، تهران، صفحه ۶-۸

[۱۲]، [۱۴]، [۱۸] و [۱۹] پاپلی یزدی، محمد و همکار، ۱۳۸۹،

نظریه های شهر و پیرامون، انتشارات سمت، چاپ پنجم، تهران،

صفحه ۵۶-۵۷ و ۴۹-۵۱

[13] Brook, Isis, 2000, "Can spirit of place be a guide to ethical building", ethics and the built environment,

Rout ledge, p. 146

[۱۵] و [۱۷] سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور، ۱۳۸۹،

دانشنامه مدیریت شهری و روستایی، صفحه ۱۲۱-۱۲۲

[16] Scott, Alister. Alana Gilbert. Ayele Gelan 2007, "The Urban-Rural Divide: Myth or Reality?" Macaulay Institute, Design and Layout by Claudia Carter and Pat Carnegie, p.4

[۲۰] شکویی، حسین، ۱۳۶۴، جغرافیای کاربردی و مکتب های

جغرافیایی، انتشارات آستان قدس رضوی، صفحه ۱۴۸

